

Jälkimuistoja Amerikasta.

Viime kesänä Amerikasta palattuani julkaisin Pohjalaisen ilmoituslehdessä lyhyestä tärkeimpään matkahawaintoni otsakkeella ”Amerikasta Suomeen”. Mutta kun kaikki asiat eivät samalla kertaa muistu mieleen eikä yhdestä asiasta soki kowin pitkältä kerallaan puhuakaan, niin pyydän nyt lukijakunnalle syöttää wähän wanhoja tähteitä.

Koska wietin enimmäen osan Amerikassa oloajastani Waukeganin kaupungissa, Illinoisin waltiossa, niin alan sieltä. Tulipaloja oli siinä kaupungissa yhtä mittaa. Waikka kaupunki oli pienehkö, sattui niitä usein kaksi, jopa kolmekin samana päiwänä. Niin pian kuin palotorwen kumea toivotus alkoi kuulua lähti palokunta liikkeelle. Kansajoukko ryntäsi perässä, ja kaikkien suusta kaikui huuto: ”Fire, fire (s.o. tuli, tuli)!” Tulipaloon riennettiin naurussa suin ja palopaikalla sai usein kuulla innostusta osottawia myöntymyksen huutoja: ”That’s nice, that’s magnificent (se on somaa, se on suurenmoista)” y.m.

Tulipalo, jossa ei käytetä wesitippaakaan tulen sammutukseksi, on harwinaista ainakin meikäläisissä oloissa, mutta ei suinkaan se Amerikassa mikään ihme liene. Semmoista tulipaloo olin minäkin katsomassa. Se tapahtui eräänä toukokuun iltana. Tuli oli päässyt irralleen kaupungin ulkolaidalla huoneriwissä, jota käytettiin monenmoisten kokousten pitämiseen, tansseihin y.m. huvituksiin. Kun saavuin palopaikalle, oli siellä tuhansiin nousewa ihmisjoukko kaikessa mukawuudessa leiriytynyt nurmelle lepäämään, kisailemaan ja pakinoimaan. Liekit tekivät tohisten ja räiskyen häwitystyötänsä. Mitään palosammutuskuntaa ei ollut ensinkään paikalla, eikä wesipisaraa pantu liikkeelle tulen ehkäisemiseksi. Seikka oli se, että kun rakennus ei sijainnut kaupungin alueella, ei palokunta lähtenyt liikkeelle. Yksityishenkilöt eivät taas woineet tehdä mitään. Lähimpään wesijohtotorween oli pitkä matka, ja tarkoitukseen käytettävät gummitkut oliwat palokuntalaisten hallussa. Amerikassa ei näet ajeta wesitynnyreitä palopaikalle. Letkun toinen pää kiinnitetään waan läheisimpään wesijohtotorween ja painowoima työntää weden tarpeeksi korkealle, tarwitsematta käyttä

Jälkimuistoja Amerikasta.

Viime kesänä Amerikasta palattuani julkaisin Pohjalaisen Ilmoituslehdessä lyhyestä tärkeimpään matkahawaintoni otsakkeella ”Amerikasta Suomeen”. Mutta kun kaikki asiat eivät samalla kertaa muistu mieleen eikä yhdestä asiasta soki kowin pitkältä kerallaan puhuakaan, niin pyydän nyt lukijakunnalle syöttää wähän wanhoja tähteitä.

Koska wietin enimmäen osan Amerikassa oloajastani Waukeganin kaupungissa, Illinoisin waltiossa, niin alan sieltä. Tulipaloja oli siinä kaupungissa yhtä mittaa. Waikka kaupunki oli pienehkö, sattui niitä usein kaksi, jopa kolmekin samana päiwänä. Niin pian kuin palotorwen kumea toivotus alkoi kuulua lähti palokunta liikkeelle. Kansajoukko ryntäsi perässä, ja kaikkien suusta kaikui huuto: ”Fire, fire (s. o. tuli, tuli)!” Tulipaloon riennettiin naurussa suin ja palopaikalla sai usein kuulla innostusta osottawia myöntymyksen huutoja: ”That’s nice, that’s magnificent (se on somaa, se on suurenmoista)” y. m.

ruiskuntaan apua. Mutta semmoisiin wehkeisiin ei tuosta palosta ryhdytty. Pehmeässä ruohostossa waan maattiin ja katseltiin tulen tuhotyötä.

Terwehdystapa Yhdyswalloissa tuntuu suomalaisesta wähän omituiselta. Kun tuttavat tulewat kadulla toisiaan vastaan eiwätkä pysähdy puhelemaan, niin kumpikin ojentaa oikean siwulleen ja sanoo: ”How do?” Kiireelliset Amerikkalaisethan tietäwät, että ”aika on rahaa”, ja siitä syystä he lyhentäwät tawallisen terwehdyslauselman ”how do you do” (kuinka woitte) paljaaksi ”how do”ksi.

Omituisinta tässä terwehdystawassa, kun se ohimennen tapahtuu kadulla, on se seikka, ettei toinen, jonka ”wointia” kysytään, anna muu-

ta vastausta kuin tekee kysyjälle puolestaan saman kysymyksen. Kumpikin siis kysyy toisensa wointia, saamatta tietää onko se hyvä wai huono. Kadulla terwehtiessä ei nosteta lakkia, kuten meillä.

Kun minäkin jo wiime aikoina sain muutamia englanninkielisiä tutawia, ja nämä wastaani tullessaan paiskasiwat kättänsä ja sanoiwat ”how do” nsa, en alussa ymmärtänyt wastata muuten kuin oman maani tapaa seuraten: ”Well, thank you (hywin, kiitoksia)!” Mutta pian tulin huomaamaan ”erehdykseni” ja muutin wastaukseni kysymykseksi minäkin, vaikka se kyllä nurinkuriselta tuntui.

Muuten on omituista, erittäinkin pienemmissä kaupungeissa, että tuntematontakin wastaantulijaa terwehdittää edellä mainitulla tawalla. Oikein minä ällistyin, kun ihan tuntemattomat wastaantulijat tekiwät minulle tämän kohtelijaan kysymyksen ”How do, mister (kuinka woitte, herra)!”

Huutokauppaa pitäessään on amerikkalainen jokseenkin hilpeällä mielellä. Chicagosta tuli Waukeganiin kerran herrasmies, jonka ammatina oli kirjain kustantaminen ja huutokaupalla myyminen. Hän wuokrasi kaupungilta huoneiston, jossa piti huutokauppaa. Suunaton paljous oli miehellä kirjoja, kaikki samana wuonna painosta ilmestyneitä. Huutokauppa alkoi klo ½8 ja sitä kesti 11:een. Kansaa kerääntyi paikalle enemmän utelijaisuuden kuin kuin kirjain tarpeesta. Myyjä tuli näet heti huutokaupan alkaessa ihan haltijoihinsa. Niin pian kuin hänen kädestään olewan kirjan hinta oli noussut 1 dollariin, alkoi hän hyppimään myyntipöytänsä takana ja huutamaan kurkun täydeltä: ”Hip, Hip, dollar, dollar! Hip, Hip, dollar, dollar!” Tätä menettelyään jatkoi hän kunnes joku ostajista lisäsi 10 senttiä. Sen jälkeen jatkoi hän yhä hyppimistään, lisäten waan äsken tarjotun 10 senttiä huutoonsa, joka nyt kuului: ”Hip, hip, dollar and ten! Hip, hip dollar and ten! (s.o. 1 dollari ja 10)!” Kun ei enää kuulunut lisäyksiä, antoi hän kirjan mennä usein uskomattoman halwasta hinnasta. Joka eri kaupan jälkeen lakkasi hän hyppimästä ja huutamasta ja pyyhkeili hikeään. Sitten meni hän awoimesta owesta kadulle ja alkoi siellä huutamaan: ”People, people, come here, come here, cheap books, cheap books (ihmiset, ihmiset, tulkaa tänne, tulkaa tänne, halpoja kirjoja, halpoja kirjoja)!” Huutokaupan jatkuessa wiikon päiwät, käwin monena iltana miestä katsomassa ja ostin

kaikkiaan 9 suurta kirjateosta, kaikki korukansiin sidottuina.

Päiwällä, jolloin ei huutokauppaa pidetty waan myytiin tawallisella kaupalla, menin kerran tapaamaan miestä ja kysyin syytä hänen omituiseen menettelyynsä huutokauppaa pitäessään. ”That’s American style” (se on amerikkalainen tapa), wastasi hän wälinpitämättömästi.

Kowin siunatulta tuntuu Amerikassa se wapaus, että helteisinä kesäpäiwinä saa käydä paitahioillaan kaupungin kaduilla, kenenkään huomiota herättämättä. Miehillä on se yleinen tapa kaikkialla.

Chicagossa ollessani näin sukkela warkautta, joka muistutti tarinaa kuolleeksi tekeytyneen ketun menettelystä miehen kalakuormalla. Käyskennellessäni 31 katua näin miehen nelipyöräisillä rattaila ajawan suurta kiwihiilikuormaa. Perällä istui kaksi wähäistä poikaa, jotka tuon tuostakin heittiwät kiwihiilimöhkäle kadulle. Kun ajaja istui selkä päin poikia, ei hän tietänyt mitään kuormansa wähenemisestä. Mutta kun hän kerran tuli kääntäneeksi päätänsä, hyppäsivät nämä heti maahan ja lähtiwät juoksemaan sinne päin mistä oliwat ajajaa seuranneetkin. Kun minunkin matkani oli sinne päin, sain selwille poikain menettelyn. Katu oli mustana kiwihiilistä. Huoneitten wälisistä kujanteista tuli esille kymmenittäin toisia poikia, kaikilla kopat kädessä, ja he alkoiwat kilwan noukkimaan hiiliä kadulta. Hetken kuluttua tuli taas toinen hiilimies, hänenkin kuormansa perällä kaksi poikaa, jotka ahkeraan wyörytteliwät sen mustaa sisällystä kadulle. Myöhemmin sain tietää, että poikain työ oli waan yksi ammatiwarkauden monista siwuhaaroista.

Amerikassa et mikään näy olewan mahdotonta. Chicagossa näin 10-kerroksisen kiwimuurin nostettuna monta jalkaa ylemmäksi entiseltä perustukseltaan. Oli näet tarkoitus korottaa perustusta niin että siitä tulisi yksi huonekerta lisää. Koko kiwimuuri lepäsi lukemattomain paksumpain ja hoikempain rautapatsasten päässä ja oli wipukoneilla nostettu. Totta kai semmoinen työ yhtä kaikki lienee harwinaisempaa Amerikasakin, koska oli seinälle pantu suuri taulu, jossa oliwat luettawina sanat: ”This entire building was lifted upp (koko tämä rakennus on nostettu ylös)”.

Kaupapäällisten antaminen tai paremmin sanoen woittoprosentin jakaminen ostajille on wahwassa käytännössä Yhdyswaltain kaupungeissa. Pienimmistäkin kaupoista, kun niitä waan

tehdään useampia samassa paikassa, antaa myyjä osan voitostaan ostajalle joko kaupanpäällisten muodossa tai, jos ostaja haluaa, puhtaassa rahassa. Kun ostaa esim. kahwinaulan pari kertaa samasta paikasta tai samalta yksityiskaupustelijalta, saa kaksi kahvikuppiparia kaupanpäälliseksi. Kaikissa tawaramyymälöissä kauppatuttawia warten erityisiä tawaralippuja 5 dollarin kaupalle ja siitä ylöspäin. Kun ottaa sellaisen lipun, leimataan siihen joka eri ostoksen jälkeen aina niin monta reikää kuinka monen sentin tai dollarin kaupan ostaja on tehnyt. 5 dollarin kaupasta woi saada jo koko joukon emaljeerattuja keittiöastioita. 25 dollarin kaupasta saa esim. komean pöytälamppun. Jos ei halua tawaraa ottaa saa sen hinnan rahassa.

Wiranomaisia Yhdyswalloissa tuskin erottaa muusta kansasta. Meillä Suomessa kantaa jo kaupungin poliisipalvelija koko komeaawirkapukua kiiltäwine nappineen ja olkalippuineen. Yhdyswalloissa on poliiseilla sinerwät siviiliwaatteet ja harmaahko huopahattu päässä sekä puukapula wasemmalla lonkalla. – Kirjeenkantajilla on samanmoinen puku kuin poliiseillakin ja sen lisäksi ruskea nahkalaukku selässä kirjeitä ja sanomalehtiä warten. – Sotamiehillä on siniset waatteet ja ruskeat nappisaappaat, joitten warret ulottuwat likelle polwea. Ainoastaan takin rinta-

pielissä on kullankiiltäwät napit. Päässä on heillä niinikään harmaahko huopalakki. Kuuban sodassa haawoittuneita ”sinitakkeja” näin moniaita käywän kainalosauwoissa kaupungin kaduilla.

Neekereitä käytetään runsaasti waltion wiroissa, Kun matkustaa rautatiellä, saa usein nähdä mustan konduktöörin.

Orjuuden ajoilta on neekereihin jäänyt sellainen ennakkoluulo, että he raiwostuwat, jos luulewat walkoihoisten heistä puhuessaan käyttäwän negro-sanaa. He käyttäwät itsestään nimitystä ”black men” (mustat ihmiset) ja tahtowat, että walkoihoisetkin kutsuwat heitä sillä nimellä.

Yhdyswaltalaiset käyttäwät kansallislippuaan pian sanoen kaikkissa tilaisuuksissa ja kaikkialla. Jokainen Yhdyswaltain kansalainen pitää aina kaksi pienennettyä lippua ikkunalassin kiinnitettyinä huoneessaan. Postitoimistoissa on aina yksi seinä mahdottoman suuren Yhdyswaltain lipun peittämä. Juhlatilaisuuksilla on lapsilla pienet liput kädessä, ikäihmisillä rintaan kiinnitettyinä ja hewosilla silmänsuojustimissa. Hautausmailla näkee Yhdyswaltain lipun melkein joka haudalla.

Kylläpä noita jälkimuistoja wieläkin olisi, mutta jääkööt loput toiseen aikaan.

V. Palomaa.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin
sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteet

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

Pikahaku

Hae

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen
aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L